

סימן קפז

א. מה גורם לאשה לראות רמ"ת (האם זהו חולי או וסת)?

- א. **בגמרא** – טבעה להיות מתמלאת דם במקורה, ולהיות מנפצתו בשעת תשמיש.
 - ב. **אשכול, חו"ד** - מחמת חימוד תשמיש רואה דם.
 - ג. **ערוה"ש** - יש לה חולי בגופה, כגון: רפיון בגידי המקור, וכדו'.
- נוב"י (פת"ש סק"א) ועוד אחרונים** - זהו וסת שע"י המעשה ובתשמיש (והוה כמו וסת מחמת אונס כגון שקפצה וראתה).
- חו"ד** - זהו וסת לאכילת דברים חריפים (שום וכדו') אפילו רברבי.
- (לדעת ה**נוב"י** - רמ"ת הוה רק וסת, לדעת ה**חו"ד** - כשרואה באופן קבוע הוה מחלה, ואם אינה רואה באופן קבוע הוה וסת).

הנפק"מ בין הטעמים:

- א. ה**רואה מ"ת**, האם איסורה לבעלה הוא דאורייתא או דרבנן?
רשב"א - האיסור הוא מדרבנן כדין וסתות, וקיי"ל וסתות דרבנן (וכ"כ ה**חת"ס**, וה**נוב"י** ועוד).
ערוה"ש - האיסור הוא מן התורה (לשיטתו, שרמ"ת אינו בגדר וסת אלא מחלה).
- ב. **כתב הנוב"י (פת"ש סק"א)** מכיון שזהו וסת שע"י מעשה (אונס), וקיי"ל שאינה יכולה לקבוע וסת למעשה בלבד (אלא וסת של ימים + מעשה), אי"כ צריכה לחוש לזה כדין וסת שאינו קבוע. ואם תקבע לה עכשיו וסת לימים או הפלגה, שוב אינה צריכה לחוש לוסת שאינו קבוע (אפילו לא נעקר הוסת שאינו קבוע). וה**חו"ד** חולק עליו, שאם זאת מחלה, גם אם תקבע בינתיים וסת, עדיין צריכה לחשוש לרמ"ת.
- ג. **נוב"י (פת"ש סק"ה)** אם נתעברה בביאה שלישית שראתה מחמת תשמיש, תמתין עד שיוכר עוברא, ומותרת לבעלה כל ימי העיבור וההנקה שהרי היא מסולקת דמים (ומ"מ, כשיפסוק ימי העיבור וההנקה, תחזור לאיסורה). לדעת ה**חו"ד** - דגם בימי עיבור והנקה אסורה לבעלה.

ב. שיעור הזמן לאחר הבעילה שנחשבת רמ"ת

- משנה** (גי' יד, א): "נמצא על שלו - טמאין וחייבין בקרבן. נמצא על שלה אותיום (מיד) - טמאין וחייבין בקרבן. נמצא על שלה לאחר זמן - טמאין מספק, ופטורים מן הקרבן. איזהו אחר זמן? כדי שתירד מן המיטה ותדיח פניה..."
- ברייתא** (בגמרא, שם): "איזהו לאחר זמן? פירוש רבי אליעזר ברבי צדוק: כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק" (שיעור זמן קצר יותר מהשיעור המובא במשנה).
- סמ"ג, סמ"ק, ספר התרומה, טור**: פסקו כשיעור שבמשנה (כדי שתירד מן המיטה ותדיח פניה).
- רשב"א רמב"ם**: פסקו כשיעור שבברייתא (כדי שתושיט ידה תחת הכר או הכסת).
- ו**כתב הראב"ד** בשם י"א: שמכיון שאין אנו בקיאים עכשיו בשיעורים הללו, הלכך כל סמוך לביאה, אם בדקה ומצאה דם, ה"ה בחזקת רמ"ת.
- השו"ע** (סעי' א) פסק כרשב"א ורמב"ם. **הרמ"א** - פסק כראב"ד: "כל שרואה סמוך לתשמיש מיקרי רואה מח"ת".

ונחלקו האחרונים מהו סמוך?

- י"א - חצי שעה, י"א - 9 דקות, י"א - 3 דקות, י"א - 15 שניות. וכן פסק ה**גר"ע יוסף**.
- כתב ה**ש"ך** (סק"ד) דאם נמצא על עד שלו - אפילו זמן אחר תשמיש מיקרי רמ"ת, דע"כ מח"ת הוא.

ג. דינה של הרואה מחמת תשמיש (סעיף א')

א. ברייתא (נדה סה, ב): "ת"ר: הרואה דם מחמת תשמיש - משמשת פעם א' ו-ב' ו-ג'. מכאן ואילך לא תשמש עד שתתגרש ותנשא לאחר. נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש, משמשת פעם א' ו-ב' ו-ג'. מכאן ואילך לא תשמש עד שתתגרש ותנשא לאחר. נשאת לאחר וראתה דמ"ת, משמשת פעם א' ו-ב' ו-ג'. מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק עצמה".
וכ"פ השו"ע.

ב. כתב הרשב"א - דהני ג' פעמים שראתה מחמת תשמיש, דוקא כשראתה ג' פעמים רצופים (כשור מועד). וכ"פ השו"ע והרמ"א.

ג. כתבו המרדכי, הרשב"א והתוס' שאין חילוק בין אם ראתה ג' פעמים מיד שנשאה, ובין אם נתקלקלה אח"כ וראתה ג' פעמים. וכ"פ הרמ"א. אולם, הר"ח כן מחלק ביניהם.

ד. האם הראיה הראשונה מן המניין?

בפת"ש (סק"ב): **ראב"ד** - ראה ראשונה אינה מן המניין, וצריכה לראות עוד ג' פעמים. **ובתה"ש** ל העלה שכן דעת **מרן**. וכ"פ **החוו"ד**, **לחוש"ש**, **הש"ך** (סי' קפו, סק"א) **והנוב"י**.

רמב"ם (פי"ד, ה"כ-כב), **פרישה**, **ט"ז**, **סד"ט וכו"פ** - כתבו שהראיה הראשונה מן המניין. וכ"פ **הש"ך** (כאן סק"ב) (ותימה על **הש"ך** שסתר את עצמו).

כתב **החוו"ד** (**בפת"ש** סק"ג), שאם בדקה עצמה ב' פעמים סמוך לתשמיש ומצאה דם, ואח"כ שמשה כמה פעמים בלא בדיקה, ואח"כ שמשה פעם אחת ובדקה ומצאה דם - הוי כג' פעמים רצופים והוחזקה ברמ"ת.

רואה בשפע - כתב **הנוב"י** (**בפת"ש** סק"ו) אם ראתה דם בשפע - אין להתירה להנשא לאחר, כי עיקר היתר הנשואין לאחר הוא משום ס"ס: שמא מהצדדים, ושמא אצבע השני לא יהיה שווה לראשון. ובדמ בשפע - ודאי שהדם יצא מן המקור ולכן אין להקל.

אך **השואל ומשיב וטהרת ישראל** מצדדים להקל בזה.

לסירווגין - כתב **הגר"א**: כשם שיש שור מועד לסירווגין, כך יש רמ"ת לסירווגין (ואסורה לשמש).

בדיקת שפופרת (סעיף ב')

ברייתא (נידה סו, א): "תנו רבנן: הרואה דם מחמת תשמיש... כיצד בודקת את עצמה? מביאה שפופרת ובתוכה מכחול ומוך מונח על ראשו. אם נמצא דם על ראש המוך - בידוע שמן המקור הוא בא. לא נמצא דם על ראשו - בידוע שמן הצדדין הוא בא".

עוד שם **בגמרא**: "שפופרת, אפגורי מפגרא לה (כלומר - השפופרת שעשויה מעץ, יכולה לשרוט את האשה ולהוציא דם). אמר שמואל: בשפופרת של אבר (עופרת שאינו שורט), ופיה רצוף לתוכה".

א. עד היכן צריך שתגיע השפופרת?

כתב **הרמב"ם** - עד צוואר הרחם. וכתב **הב"י** - שהוא עד מקום שהשמש דש. וכ"פ **בשו"ע**.

והש"ך (סק"י) הביא בשם **המשאת בנימין** - שאין צריך לדחוק השפופרת למקום צר ודחוק, דלא ניתנה התורה למלאכי השרת. אלא שתשער בעצמה לפי אומד דעתה שהגיע עד מקום שהשמש דש. וכ"פ **בבדה"ש**.

אך **החת"ס** (**בפת"ש** סקט"ז) חולק, וסובר שצריכה שתכניסהו בכל האפשרי עד שיגיע לפתח בית הרחם.

ב. פסק השו"ע (סעי' ב) ע"פ הגמרא: "... נמצא דם על ראשו - בידוע שהוא מן המקור ואסורה. ואם לאו - בידוע שהוא מן הצדדין ומותרת".

כתב **הש"ך** (סק"יא) דמשמע דאם נמצא לא על המוך - בין שנמצא בצדדי השפופרת, בין שלא נמצא עליו כלל - מותרת. וכ"מ בפוסקים.

והטעם - כתב **הב"ח**: דאלו היה מן המקור, גם עכשיו היה נמצא על ראש המכחול.

והנוב"י (בפת"ש סקט"ו) כתב שיש חילוק בין אם נמצא בצדדים או לא נמצא כלל. אם נמצא בצדדים - אף אם תראה בהמשך מח"ת לא תהא נאסרת דאמרינן דמן הצדדים הוא בא.

ואם לא נמצא כלל - אם תראה בהמשך ג' פעמים מח"ת, תחזור לאיסורה. אמנם, **הרב חיים צנזר** חולק, וסי"ל שלעולם אינה נאסרת.

ג. במקרה שבדקה ומצאה בצידי השפופרת, ואח"כ ראתה מח"ת - האם צריכה ז' נקיים? (פת"ש סקט"ז)

מהר"י הורוביץ - אינה צריכה. **נוב"י** - מסתפק. **חוו"ד** - צריכה ז' נקיים. טעמו של **מהר"י הורוביץ** שאינה צריכה - כיון שמצאה בצדדים, מוכחא מילתא שהוא מן הצדדים ולא מן המקור ולכן טהורה, ואינה צריכה ז' נקיים. כתב **החוו"ד** - בדיקת שפופרת שנעשתה בימי עיבור והנקה מועילה רק לימים אלה ולא לשאר ימים.

ד. בדיקת שפופרת כיום - רמ"א (סעי' ב)

ראב"ד - לא נוהגת כיום מפני ש: **א.** אין אנו בקיאים בזה. **ב.** בנות ישראל החמירו על עצמן לישב ז' נקיים על כל טיפת דם כחרדל.

רא"ש - דחה את דברי **הראב"ד**: **א.** מה בקיאות שייך בזה לבדוק אם בראש המוך יש דם או לא? **ב.** בנות ישראל החמירו על עצמן בסתם ראייה, אבל לא בראיה הבאה מן הצדדים.

הרמב"ם והרי"ף - הביאו בדיקת שפופרת בהלכותיהם (משמע שנוהגת כיום). וכן **הר"ן, הרשב"א**, וכן הסיק **הב"ח**. וכ"פ **הרמ"א** (סעי' ב).

כתב **בתשובת אמונת שמואל** (פת"ש סקט"ז) בשם חכם אחד, שבתחילה בדק בשפופרת מעץ (שלהלכה אינה מועילה כיון ששורטת), ואם לא נמצא דם או שנמצא מן הצדדים - מועילה הבדיקה. ואם נמצא בראש המוך, אזי לא תועיל הבדיקה. וכ"פ **בתוה"ש"ל והחת"ס** - דמועילה בדיקה כזו אם לא נמצא דם או שנמצא דם בצדדים.

האם יכולה לבדוק את עצמה בעודה תחת בעלה הראשון?

גמרא (נידה סו, א): "אמר ר"ל לר' יוחנן: ותבדוק עצמה בביאה שלישיית של בעל ראשון! א"ל: לפי שאין כל האצבעות שוות. א"ל: ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישי! לפי שאין כל הכוחות שוות".

א. פירוש אין כל האצבעות שוות, אין כל הכוחות שוות:

ב"י (ע"פ **ספר התרומה והסמי"ג**) בעל שבעל בכח רב או שאצבעו עבה - גורם לפתיחת המקור, ולכן תנשא לאחר, שמא אחר לא יגרום לפתיחת המקור.

והקשה **הב"י**: א"כ מה מועילה בדיקת שפופרת - והרי אין כל האצבעות והכוחות שוות!!

ותירץ: דאמרינן 'אין כל הכוחות והאצבעות שוות' לקולא ולא לחומרא.

הסביר **הב"ח**: בעל שבעל בכח רב או אצבעו עבה - גורם לדם מן הצדדים, ולכן מתירים לה להנשא לאחר, שאולי באחר לא תראה דם. אך בדיקת שפופרת - כשנמצא דם בראשו בידוע שהוא מן המקור, והחסרון הוא מצד האשה, שלעולם נפתח מקורה מחמת תשמיש.

(ועיין **בערוה"ש** שהקשה על **הב"ח**, שתבדוק כבר אצל הבעל הראשון, 'דממאי נפשך' - אם הראיה היא מן המקור - גם אצל הבעל השני והשלישי תראה דם. ואם זה מהצדדים - אז כבר בבעל הראשון נדע זאת, ולא תצטרך לצאת ממנו.)

ערוה"ש (סקכ"ח) - בדיקת שפופרת היא בדיקה גרועה, ואין לסמוך עליה אלא בלית ברירה. לעומת בדיקה ע"י תשמיש שהיא בדיקה טובה יותר, ולכן מתירים לה להנשא לשני ולשלישי. ואם עדיין רואה מח"ת תבדוק ע"י שפופרת, שאולי בכ"ז הדם הוא מהצדדים.

ב. בדיקה בעודה עם בעלה הראשון:

רוב הראשונים (טור, רמב"ן, רשב"א, מ"מ, סמ"ק וריצב"א) - בכל זמן שרוצה לבדוק בודקת.

רמב"ם (ע"פ המ"מ) - לעולם היא יכולה לבדוק את עצמה, אפילו אחרי הבעל הראשון והשני. אבל בכ"מ, גם אם מצאה טהורה, היא מותרת רק להינשא לאחר, אך אינה חוזרת לבעלה הקודם, כיון שהוא כבר מוחזק בה שרואה דם. ומוסיף במ"מ, שאין לה לעמוד עם בעלה בבדיקה שמא יבוא עליה קודם הבדיקה.

רש"י - היא אסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילך, אפילו בבדיקה, שלא תהא בשגגת כרת. אלא היא יכולה לבדוק את עצמה רק אחרי השלישי, וגם בזה הקלו חכמים רק כדי שלא תשאיר עגונה (נראה שעפ"י תירץ הערוה"ש את תירוצו). ומ"מ, הוא מודה שבדיקה זו מתירה לה להישאר עם בעלה (מ"מ).

השו"ע (סעי' ג) הביא את דעת המתירים בסתם, "וי"א שאסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילך, אפילו בבדיקה" (כרמב"ם).

וכתב הרמ"א - שיש לסמוך על סברה ראשונה להקל.

הש"ך (סקי"ד) החמיר שלא לבדוק בבעל ראשון.

הנוב"י (בפת"ש סקי"ח) כתב שהמקילין מקילין רק כשבדקה ומצאה דם בצדדים. אך אם לא מצאה כלל - חזרה לדין אשה רגילה. דהיינו, שאם תראה אח"כ שוב ג' פעמים מחמת תשמיש - הרי היא רמ"ת. אבל במצאה בצדדים - גם אם תראה כמה פעמים, לעולם אינה רמ"ת.

בבד"ש (ביאורים עמ' מג) הכריע להקל גם כשלא מצאה כלום (הסתמך על הב"י, וכן על ראשונים ואחרונים נוספים).

אשה שרואה מחמת תשמיש - האם יכולה להנשא לשלישי?

סמ"ג - נישאת רק לשני ולא לשלישי. וכתב הב"י - דנראה טעמו שפוסק כרבי, שמתחזקת כבר אחרי ב' פעמים.

שאר הראשונים - נישאת לשלישי כברייתא, וכ"פ הב"י.

דין אם שמשה סמוך לוסתה, ורואה מחמת תשמיש (סעיף ד')

בברייתא (נידה סו, א): "ואם יש לה וסת - תולה בוסתה". ונחלקו המפרשים בפירוש הדברים:

א. הרמב"ם - אם שמשה סמוך לוסתה (הקבוע), אנו תולין ראייתה בשביל וסתה, ולא חשבינן לה רמ"ת. וכ"פ הרמב"ן, רשב"א וטור.

ב. רש"י - אם אינה רואה בכל פעם שמשמשת, אלא פעמים רואה ופעמים לא רואה - תולה בוסתה שאינו קבוע, ומשמשת בלא בדיקה בין וסת לוסת (וכתב הב"י: "ונראה דהני תרי פירושי הילכתא נינהו, דלא פליגי אלא בפירושא דמילתא ולא לענין דינא"). **הט"ז** (סק"ח) הביא את דבריו.

ג. מרדכי - אם יש לה וסת קבוע, ושימשה בין וסת לוסת - תולה בוסתה, שיכולה לומר שדם זה שראתה טהור, שעדיין לא הגיע וסתה (ועיין לקמן בתלייה במכה מחלוקת אחרונים בפירוש המרדכי).

ד. רז"ה (בפת"ש סקכ"א) - אם יש לה וסת מוסתות הגוף - כגון שפיהקה, וכדו' - תולה בוסת זה ולא בתשמיש, עד שיתברר שוסת הגוף מורכב בתשמישה.

השו"ע פסק (ע"פ פירוש הרמב"ם): "אם שמשה סמוך לוסתה, אנו תולין ראייתה משום וסתה, ולא חשבינן לה רמ"ת".

וקשה, הרי קיי"ל שאסור לשמש בעונת הוסת, וא"כ היכי משכחת לה דין זה?

א. פרישה - מיירי ביוצא לדרך (וכמ"ד דשרי ליוצא לדרך לבעול בעונת הוסת).

ב. ש"ך (ט"ז) - **א.** מיירי שעברה ושמשה באיסור. **ב.** כדעת הפרישה, ושר"ת מפרש כאן כרש"י או כמרדכי. **ג.** מדובר בקטנה וכדו' שעדיין לא קבעה וסת, ולכן אינו חייב לפרוש.

ג. גר"ז, סד"ט, תוה"ש בשם הפרישה - מיירי באשה שיש לה וסת בתחילת היום שמותרת לשמש בלילה. ואם ראתה דם בשעת תשמיש, אמרינן דמחמת התשמיש הוקדם וסתה. ואפילו אם פסקה ראייתה לאחר תשמיש וחזר והתחדש בבוקר, ג"כ תולין הדם הראשון בוסתה. וכ"פ **בבד"ש** (סקס"ב) להקל כפוסקים הללו.

דין תליה במכה (סעיף ה')

ברייתא (סו, א): "ת"ר: הרואה דם מחמת תשמיש... ואם יש לה מכה באותו מקום - תולה במכתה. ואם יש לה וסת - תולה בוסתה. ואם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה - אינה תולה. ונאמנת אשה לומר - מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא".

א. תליה במכה בזמן הזה

רמב"ן: האידנא אין תולין בדם מכתה, שהרי אם כן, צריכים אנו לבדוק אם דם מכתה משונה מדם ראייתה. ועכשיו אין אנו בקיאים במראות לידע אם הוא משונה או לא.

הרא"ש והרשב"א: חלקו על הרמב"ן, דגם בזה"ז תולין במכה, שניתן לראות אם הדם משונה. דאע"פ שאין אנו בקיאים במראות דמים, מ"מ כששני דמים לפנינו כל אחד יכול להבחין אם הם שווים או שונים. וסתם דם - אינו משונה עד שיוודע לנו אם הוא משונה.

ר' ירוחם: נכון להחמיר, אע"פ שהוא דבר גדול להוציא אשה מתחת בעלה. ו**בתוה"ב הקצר**: והמחמיר תע"ב.

הש"ך: פסק כרא"ש ושאר"ר: **א.** סתם דם אינו משונה, אא"כ נתברר שהוא משונה. ובכה"ג תולין במכה, לפי שהאשה עומדת בחזקת טהרה. **ב.** אין צריך להראות לחכם שישווה בין שני הדמים.

הט"ז כתב בשם **הפרישה** - דאמנם לכתחילה א"צ לברר אם הדם משונה, אך אם שני הדמים לפנינו, כיון שאפשר לברורי - צריך לברר.

ב. מתי תולה במכה?

א. רמב"ם, רשב"א - תולה במכה אפילו אם אינה יודעת בודאי שמכתה מוציאה דם (כך הסבירו **הב"י, ד"מ, ב"ח וט"ז**).

מרדכי וסה"ת - דוקא כשיוודעת שיוצא דם מן המכה - תולה בה. אבל אם ספק לה - אינה תולה. ובשעת וסתה, אפילו יודעת ודאי שהמכה מוציאה דם - אינה תולה בה. ולעולם כתמים תולה בה.

הש"ך בדעת הרשב"א (סקכ"ד) - צריכה שתדע שמכתה מוציאה דם, למרות שאינה יודעת אם **עכשיו** היא מוציאה דם (הש"ך מסביר את הרשב"א **כמרדכי וסה"ת**).

תרוה"ד, שע"ד, מהר"י סגל - ביש לה וסת שלא בשעת וסתה - אפילו אינה יודעת שמוציאה דם תולה במכתה.

השו"ע פסק: "אם יש מכה באותו מקום - תולין בדם מכתה. ואם דם מכתה משונה מדם ראייתה - אינה תולה בדם מכתה". ומכך שהשו"ע לא חילק בין אם יודעת שמכתה מוציאה דם לאינה יודעת - משמע שפסק כרשב"א. וכ"כ **בטה"ב** (עמ' רלב): "מרן השו"ע סבירא ליה לגמרי כרשב"א, שאפילו אם אין לה וסת קבוע תולה במכתה".

ב. מרדכי: "ואם יש לה וסת זמן קבוע שהיא רואה דם - תולה בוסתה, שיכולה לומר... שעדיין לא הגיע וסתה. ותולה במכתה, שיכולה לומר מן מכתה הוא, וטהורה".

נחלקו האחרונים בהסבר שיטת המרדכי, מה הזיקה בין שני המשפטים האלה:
לדעת **הש"ך**: שני המשפטים אינם קשורים.

לדעת **הב"ח והט"ז**: המשפטים קשורים, וממילא צריך ב' תנאים: **א.** שיש וסת קבוע, **ב.** שיוודעת שיש לה מכה.

יוצא: **ש"ך** - אם יש לה וסת (קבוע) - תולה בוסתה (ואינה צריכה שתדע שיש לה שם מכה).

אם אין לה וסת - צריך שתדע שיש לה שם מכה, ושמכתה מוציאה דם.

ב"ח - אם יש לה וסת - צריך שתדע שיש לה שם מכה, אך אין צורך לדעת שמכתה מוציאה דם.

אם אין לה וסת - צריך שתדע שיש לה שם מכה, ושמכתה מוציאה דם.

ט"ז - כדי לתלות המכה צריך שני תנאים: **א.** שיש לה וסת קבוע, **ב.** שמכתה מוציאה דם.

סימן קפז, עמוד 6

ג. המהרא"י (תרוה"ד בסוף הבי"י) נשאל לגבי אשה שודאי יש לה מכה, ואינה יודעת אם היא מוציאה דם, האם יכולה לתלות במכה? וענה, שבד"כ אין לתלות במכה, אא"כ יודעת ודאי שהמכה מוציאה דם. אולם, אולי ניתן למצוא מקום להתיר, כיון שבבדיקה בחו"ס היא מוצאת כתם דם רק בצדדים, מוכח שהדם לא בא מן המקור. וכ"ש אם בזמן הבדיקה כואב לה בצד - דמוכח הכי. עוד כתב שיש לצרף את דעת המרדכי להתיר, דס"ל, שאם יש לה וסת קבוע תולה במכה (הטעם שרק מצרף, מכיון שרוב הראשונים (רש"י, רמב"ם, ועוד) חולקים על המרדכי בהסבר הברייתא (כדלעיל)). ונחלקו **הש"ך והט"ז** בהבנת התה"ד: **הש"ך** הסביר אותו כשיטתו, שהתה"ד הבין במרדכי, שאם יש לה וסת קבוע - תולה בוסת, ואינה צריכה לדעת כלל אם יש לה מכה. וכתב התה"ד דכ"ש הכא, יש לצרף את דעת המרדכי וכו"ע יודו, כיון שיש עוד צד היתר - שיש לה מכה. **הט"ז** הסביר את התה"ד כשיטתו, שכשיש לה וסת קבוע, ויודעת שמכתה מוציאה דם - תולה במכתה.

הרמ"א פסק כמה דינים:

- א.** אשה שיש לה וסת קבוע, שלא בשעת וסתה - תולה במכתה, ואינה צריכה לדעת שמכתה מוציאה דם (כמו הבי"ח).
- ב.** אשה שאין לה וסת קבוע, וידוע שהדם בא מהמקור, אינה תולה במכה, אפילו אם היא נמצאת במקור, אא"כ יודעת ודאי שמכתה מוציאה דם (כמו הבי"ח).
- ג.** אשה שאין לה וסת, וספק אם הדם מן המקור או מן הצדדים, ואינה יודעת שמכתה מוציאה דם - טהורה מטעם ס"ס: ספק מן הצדדים או מן המקור, ואת"ל מהמקור שמא הוא מן המכה! (שערי דורא).
- ד.** בשעת וסתה או בזמן עונה בינונית - אינה תולה במכתה, אע"פ שיודעת שמכתה מוציאה דם (דאלי"כ, לא תטמא לעולם?). **ש"ך** - אא"כ מרגשת שמכתה מוציאה דם עכשיו.
- ה.** בכתמים תולה במכה בכל ענין.

ובפירוש דברי הרמ"א נחלקו הפוסקים:

א. אשה שיש לה וסת, וראתה שלא בשעת וסתה - אינה צריכה לדעת שמכתה מוציאה דם.

ש"ך (סק"כ) - הרמ"א פסק כה"ד והטעם בפסיקה זו - משום שנראה דבכה"ג, דאיכא עוד צד להתיר (שיש לה מכה), אף הפוסקים החולקים על המרדכי יודו שתולה במכה (וא"צ לדעת שמוציאה דם).
הט"ז (סק"י) - הרמ"א לא פסק כאף אחד מן השיטות הנ"ל. ונראה שפסק כרשב"א, אלא שהחמיר שכל זה דוקא בוסת קבוע. אך הט"ז עצמו חולק על הרמ"א, וס"ל שאין לתלות במכה אא"כ: **א.** יש לה וסת קבוע, **ב.** יודעת שמכתה מוציאה דם (וכ"פ התה"ד לשיטתו).

האם צריכה לספור ז' נקיים?

ש"ך (סק"כ) - הרמ"א לא הקל אלא לענין רמ"ת (דמשום עגונה הקלו, ומשום דהוי וסתות דרבנן), אבל מ"מ צריכה לישב ז' נקיים. וכ"פ **רעק"א**.
הכנסת יחזקאל (פת"ש סקכ"ז) כתב דאף אינה צריכה לישב ז' נקיים (דאין טהרה לחצאין). וכ"כ **הנוב"י** שכן דעת הרמ"א, אך למעשה הסתפק בדינא.
בדה"ש (סקפ"ג), **ובטה"ב** (עמ' רלו) כתבו שלדינא דעת רוב האחרונים, שכשאינה יודעת בוודאות שמכתה מוציאה דם - להצריכה בז' נקיים (פ"ש"ד).

ב. אשה שאין לה וסת קבוע, צריכה לדעת שמכתה שבמקור מוציאה דם - כמרדכי (ואמנם הט"ז חולק כשיטתו).

וכתב **הש"ך** (סקכ"ד) שאם יודעת בודאי שמכתה מוציאה דם, אינה צריכה להרגיש שדם זה יוצא עכשיו ממכתה (וכאמור לעיל - דעת הש"ך שגם דעת הרשב"א שצריכה לדעת שמכתה מוציאה דם, אולם דעת רוב האחרונים שא"צ לדעת). ובמקרה זה אינה צריכה לישב ז' נקיים.

ג. אם יש לה ספק אם הדם מן הצדדים או מן המקור (כשאין לה וסת קבוע) ואינה יודעת שמכתה מוציאה דם - טהורה מטעם ס"ס: ספק מן הצדדים או מן המקור, ואת"ל מהמקור שמא הוא מן המכה!

הש"ך (סקכ"ב) כתב, שבספק אם מכתה מוציאה דם אינה תולה (לדעתו, לא הבין הרמ"א את הש"ך, שהוא מקורו, כראוי. וכן משמע מהגמ"י בשם סה"ת שלא כמו שהבין). ומלבד זאת ספק זה אינו ספק ספיקא, אלא ספק אחד - אם דם נידה הוא או לא?! אלא, כדי לתלות, צריך שהיא תדע שמכתה מוציאה דם.

התוה"ש כתב שאין דברי הש"ך מוכרחים.

הנוב"י והחוו"ד (בפת"ש סקכ"ח) הסכימו לדעת הרמ"א. וכתב החוו"ד, שהרמ"א מיירי דוקא בראתה ללא הרגשה שאז מועיל ס"ס. אבל אם ראתה בבדיקה או בתשמיש, דאיכא ספק הרגשה, (שכן שמא סוברת דהוי הרגשת שמש) - אז לא מועיל הס"ס, ואינה תולה עד שתדע שמכתה מוציאה דם. וכ"פ בבדה"ש (סקצ"א) (ולכן כתב, שאשה שיודעת שיש לה מכה, שלא תבדוק עצמה בימי טהרתה, שהרי אם תמצא דם - תהיה טמאה).

ד. בשעת וסתה או בשעת עונה בינונית - אינה תולה במכתה (דאל"כ לא תטמא לעולם).

רשב"א ורמב"ם - אם יודעת שיש לה מכה - תולה, ואינה צריכה לדעת שמוציאה דם, אפילו בשעת וסתה, דאשה בחזקת טהרה עומדת ווסתות דרבנן. וע"כ מספק לא תאסרנה לעולם.

מרדכי, סמ"ג, סמ"ק וסה"ת - בשעת וסתה אפילו יודעת שיש לה מכה ומוציאה דם - אינה תולה, דאל"כ לעולם לא תהיה טמאה?

הרמ"א פסק כאמור כמרדכי, סמ"ג, וכו'.

וכתב הש"ך (סקכ"ו), שאם מרגשת עתה שדם זה יצא מן המכה - אפילו בשעת וסתה טהורה. וכתב בבדה"ש (סקכ"ח), שמשמע שאשה שאין לה וסת, ביום שחוששת לוסתה, יכולה לתלות במכתה, דאין לומר 'לא תטמא לעולם?!', שהרי יכולה להטמא בעונה בינונית.

ה. בכתמים תולה במכה בכל ענין - מקור הדין במרדכי.

וכתב הש"ך (סקכ"ז): "אפילו בשעת וסתה, אפילו אינה יודעת שמכתה דרכה להוציא דם".

ג. נאמנות האשה בענין המכה (סעיף ו')

בביתא (סו, א): "ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא". וכ"פ השו"ע. וכתב הרמ"א: "וכן אם אומרת: 'ברי לי שאין דם זה בא מן המקור' - נאמנת וטהורה". וכתב בבדה"ש (סי"ק קיג) בשם הרשב"א, שהכוונה היא, שאומרת "מכה יש לי לתלות בה שהדם יוצא ממנה" (ולא שצריכה לדעת שיוצא דם מן המכה).

ובפת"ש (סקל"ו) בענין הדין שברמ"א - בתוה"ש, בדגמ"ר ובחוו"ד פקפקו בדין זה. ומ"מ היכא דאיכא עוד צד להקל, יש לסמוך עליה.

ד. אם בזמן הבדיקה מרגישה כאב בצד, וכן אם מוצאת כתמים תמיד

באותו מקום (סעיף ז')

פסק השו"ע ע"פ התה"ד דלעיל: "אם כל זמן שהיא בודקת בכל החורים והסדקים אינה מוצאה כתמים, כי אם במקום אחד בצדדין - יש לתלות שממכה שבאותו צד בא. וכל שכן אם מרגשת בשעת בדיקה, כשנוגעת בצד המקום ההוא כואב לה קצת, ובשאר חורין וסדקים אינה מרגשת כאב כלל".

הפחידה פתאום (סעיף ט')

גמרא (נדה סו, א): "ההיא דאתאי לקמיה דרבי. א"ל לאבדן: זיל בעתה. אזל בעתה, ונפל ממנה חררת דם - אמר רבי: נתרפאה זאת".

וכ"פ הרמב"ן: היו מפחידים אותה פחד פתאום ונפל ממנה חררת דם - נתרפאת ומותרת לבעלה. ואם חזרה וראתה דם מחמת תשמיש, אפילו פעם אחת, בידוע שלא נתרפאה. ובזה"ז אין מתירין

ע"פ רפואה זו. וכן פירש הר"ב"ד, והוסיף: "מיהו, אין מוציאין אותה מבעלה אחר בדיקה זו ורפואה זו, עד שתבעל ותחזור לקלוקלה". וכ"פ השו"ע.

ראתה פעם או פעמים מח"ת - כיצד חוששת בעתיד? (סעיפים י - יא)

א. כתב הגהות מיימוניות בשם הר"מ: "מי שראתה דם בשעת תשמיש - ה"ז מותרת לשמש כשתטהר פעם שנית. מיהו, מיחש חיישינן חדא זימנא אחר ראיתה. כגון: אם ראתה פעם אחת או שתי פעמים בליל שני של טבילה... כשתגיע טבילה אחרת תפרוש מבעלה ליל בי של טבילתה. וא"צ לפרוש ליל בי של טבילה שלישית, דכל כמה דלא קבעה וסת - לא חיישינן אלא חדא זימנא". וכ"פ השו"ע (סעי' י) אלא ששינה מעט, ובמקום לכתוב בליל שני של טבילתה, כתב 'ליל של טבילתה'. והגיה האמונת שמואל (בתוה"ש אות כט, ובפת"ש סקמ"א) שיש טעות בלשון מרן, וצ"ל 'ליל שני של טבילתה' (וכגירסת הגה"מ). אך התוה"ש והט"ז כתבו שאין טעות וא"צ לשנות.

כתב הרמ"א - אם ראתה ג' פעמים בביאה ראשונה אחרי הטבילה (ט"ז) - ולא כל הביאות היו בליל טבילתה) - אסורה לבעלה עולמית.

וכתב החו"ד (בפת"ש סקמ"ג), שאם שימשה בליל טבילתה ורמ"ת אפילו פעם אחת - אסורה לשמש תמיד בליל טבילה (שכן צריכה לחוש לוסת הימים + מעשה זה ביום הטבילה). ואינה עוקרת חשש זה אא"כ עברה ושמשה בליל טבילה ולא ראתה, שכן אינה עוקרת את הוסת אלא כעין שקבעה אותו. אולם, אם רמ"ת בליל ג' או ד' מהטבילה - א"צ לחוש ליום זה (דכבר אין לומר שהוא קשור ליום הטבילה). ועיין לקמן דדעת רוב האחרונים להקל. עוד כתב, שבדיקת שפופרת אינה מועילה להתירה בליל טבילה.

ב. כתב הרשב"א בתשובה (ע"פ תשובה של המהר"ם): על אשה שראתה מ"ת, ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מ"ת - צריכה לחוש לוסת ההפלגה של חצי שנה. ואם קבעה לה וסת ג' פעמים (דהיינו ג' הפלגות) - מותרת לשמש בין וסת לוסת אף בלא בדיקה, אך בימי הוסת צריכה לפרוש, עד שיעקר ג' פעמים.

וכ"פ השו"ע (סעי' י"א).

וכתב החו"ד (סי' קפט, סקמ"ד): דאפילו אם ראתה ראיות רגילות בינתיים - חוששת לאחר חצי שנה (וכ"פ בבדה"ש ס"ק קעד).

וכתב הש"ך (סקל"ה): דה"ה בוסת החודש. ולפ"ז חוששת לוסת החודש כבר אחרי פעם אחת שרמ"ת. ואם לא ראתה בו, אינה צריכה לחוש יותר (אע"פ שלא שמשה בו) [ולא דומה לוסת הגוף שבא מעצמו שצריכה לחוש לו בפעם הבאה שתפקק (וא"כ נחוש הכא נמי בפעם הבאה שתשמש, ולפ"ז נאסרה לשמש לעולם) דשאני רמ"ת דהוה וסת הגוף שבא ע"י אונס, שאינה חוששת לו אלא כשקבעה לו יום ידוע].

הדגמ"ר: חלק על הש"ך וכתב שצריכה להמשיך ולחוש לוסת החודש, עד שתשמש בו באיסור ולא תראה (הוא מחמיר יותר מהחו"ד, שכתב שדין זה דוקא ביום או יומיים אחר טבילתה).

ובבדה"ש (סי' קמו, וסקמ"פ): כתב שדעת רוב האחרונים (סד"ט, שו"ע גר"ז, לחו"ש) להקל בזה כנגד החו"ד והדגמ"ר. והטעם - דלא אסרו חז"ל מחמת וסת שאינו קבוע, היכא דתהיה אסורה לשמש לעולם ביום ידוע.

האם תשמיש מועיל להחשב כבדיקה (רמ"א סעיף י')

כתב הרמ"א: "מיהו כ"מ שצריכה בדיקה, אם עברה ושמשה ולא ראתה - מותרת, דתשמיש זה שלא ראתה בו עדיף מבדיקת שפופרת".

אפי רברבי (נש"ך סקל"ג): דוקא כשעברה ושמשה ג' פעמים (וטעמו - כיון שסובר שרמ"ת דמיא לוסת אכילת שום וכ"ו ואינו נעקר אלא בג' פעמים).

ש"ך (סקל"ג): אפילו אם שמשה פעם אחת - מותרת (כדין בדיקת שפופרת דסגי בפעם אחת).

(והסביר הדגמ"ר בדעת האפי רברבי - הטעם שבתשמיש מחמירים יותר, כיון דחיישינן שמא רמ"ת, וחיפהו ש"ז. משא"כ בשלוש פעמים לא אמרינן דכל פעם חיפהו ש"ז. והוסיף עוד דה"ה בבדיקת שפופרת צריכה ג"פ בשביל לעקור, אם לא מצאה דם כלל. אך אם מצאה דם בצדדים - סגי בפעם אחת.)

אשה שהוחזקה כרמ"ת - האם בעלה חייב לגרשה (סעיף י"ב)

כתב הרשב"א בתשובה: דהרואה מ"ת ג' פעמים סמוך לטבילתה כל שעת תשמיש הראשון, אסור להשהותה, אף אם אינו רוצה לבוא עליה (דחיישינן שמא יבוא עליה לאחר שתטבול, דלכשתטבול ליכא אלא איסור דרבנן, כיון דקי"ל דוסתות דרבנן. ועוד, כיון דלפירוש רש"י אסורה לה עולמית, איכא למיחש טפ"ס). ומיהו, אם אינו רוצה לגרשה יכול להשהותה ע"י שלישי, ולא לילך אצלה אלא בעדים. וכ"פ השו"ע.

וכתב הד"מ (אות ו): ע"פ מה שכתב, שהסכמת הפוסקים שהיא יכולה להישאר אצל בעלה ע"י בדיקה, ה"ה כאן.

דין אשה שאינה יכולה להטהר

בספר **צלעות הבית** (בפת"ש סקני"א): נסתפק באשה שאינה יכולה להטהר אם דינה שווה לדין רמ"ת לענין זה שבעלה חייב להוציאה מחשש איסור שמא יבוא עליה, והוא כבר קיים פו"ר, או דלמא רמ"ת שאני, דהאיסור קיל ליה דבעידן שבא עליה - טהורה, ולכן חייב לגרשה מיד, כי חוששין שמא יעבור ויבוא עליה. אבל אשה שתמיד טמאה, אין חשש שמא יעבור על איסור חמור, ולכן לא יתחייב להוציאה.

תליה בדם בתולים (סעיף י"ג)

הסוגיא בריש פרק תינוקת דנה עד מתי יש לתלות בדם בתולים? ומסיקה:

בבוגרת - רק בביאה ראשונה.

נערה - אם ראתה בבית אביה - כל לילה ראשון. לא ראתה - עד ד' לילות, אפילו מופלגים.

קטנה - כל זמן שרואה (ובלבד שלא שמשה פעם אחת בלא ראייה).

כ"ז לענין טומאה. אך לענין רמ"ת - תולין בכל הנשים כקטנה. והטעם שהקלו, כי רוב הנשים אינן רמ"ת, ולכן מסתבר יותר לתלות בדם בתולים. וגם בגלל שלא רצו לאסור אותה על בעלה עולמית.

א. השו"ע: פסק שכ"ז אפילו אם אינה מרגשת צער בעת הביאה.

אך **הרמ"א** (בשם מהר"ם פדאווה): פסק שתולין בדם בתולים רק אם מרגשת צער (ובביאה ראשונה גם ללא הרגשה).

הש"ך (סקל"ז) וכן **המשאת בנימין**: פסקו כרמ"א, וכ"פ רוב האחרונים.

הב"ח: פסק כשו"ע, וכ"פ **בטה"ב** (עמ' רכה) לספרדים.

הנוב"י: הסיק שאם יש לה וסת קבוע, אפשר לסמוך ולהקל כדעת מרן (וכ"פ **בבדה"ש**).

ב. אם יש לה הרגשת ראיית דם וסת - לכו"ע אין תולין בדם בתולים.

ג. עד כמה זמן תולים בדם בתולים?

סד"ט ערוה"ש - עד שנה אחת.

פרדס רימונים - לא חלקו בכך (וכן פשט לשון השו"ע), וכ"כ **בטה"ב**.

ד. אם לא בדקה פעם אחת לאחר תשמיש:

חו"ד - מחמיר לומר ששוב אינה תולה בדם בתולים (בפת"ש סקני"ד).

פרדס רימונים ו**בית שלמה** - תולה בדם בתולים.

ה. אם הבעילה שלא ראתה בה דם לא היתה בעילה גמורה - יכולה להמשיך ולתלות בדם בתולים.

הגהות שערי דורא

סימן קפז, עמוד 10

רמ"א (סעי' י'): ואם ארע לה שראתה ג' פעמים בביאה ראשונה שאחר לידתה, או ראתה אחר כל לידה ג' פעמים ובינתיים לא ראתה - יש שכתבו להקל להתירה לבעלה, כי תלינן הראיה בחולשתה עדיין מכח לידתה, שהוכחו הצדדין מכח הלידה. ולכן, רואה סמוך ללידה ולא אח"כ, ותלינן בלידה כמו שתלינן במכה. וכ"ז אם עברה ושמשה בין לידות הראשונות שהוחזקו ביאות של היתר אחר ביאות של איסור. אבל אם ראתה ג' פעמים רצופין אחר לידה - לא תלינן בלידה, אלא צריכה בדיקת השפופרת.

ש"ך: המקרה - ראתה אחר לידה ג' פעמים, ופעם רביעית לא ראתה, וכן כמה לידות. הדין - בלידה ראשונה, פעם רביעית עברה ושימשה - שאר לידות מותרת מפני שנגלה שמחמת הלידה ראתה ותולין כבמכה.

ב"ח וט"ז: המקרה - ראתה פעם אחת אחר הלידה ג' פעמים, או ראתה אחר כל לידה ג' פעמים אבל לא ברצף.

הדין - תולים בחולשת לידה (**לש"ך** דין זה פשוט, כיון שרמ"ת הוא רק ג' פעמים כשור שנגח). מקרה ב': ראתה ג' פעמים אחר לידה ופעם רביעית לא ראתה. רואים אותה כאילו חלתה ונתרפאה. ולכן בלידה הבאה תהיה אסורה בפעם ד'. ואם ארע לה ג' פעמים הוי רמ"ת ותצא, ולא מועיל לה שאינה רואה.

כו"פ: החמיר במקרה זה אף בימי טוהר, בניגוד לכל הפוסקים.